

Jaarplan NCad 2019

Onze focus

Missie

Het NCad brengt vanuit haar wettelijke opdracht zichtbare verbeteringen tot stand gericht op het *Vervangen*, *Verminderen* en *Verfijnen* van dierproeven en de ethische toetsing daarvan in wetenschappelijk en wettelijk voorgeschreven onderzoek en in onderwijs. Vanuit de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren, staat de bescherming van dieren die worden beoogd voor wetenschappelijke doeleinden voorop.

Visie

De activiteiten van het NCad dragen bij aan een zorgvuldige toepassing van het 3V-principe en de versnelling van de transitie naar innovatief proefdiervrij onderzoek. Het NCad heeft een kritische blik op de waarde en positie van dierproeven in het onderzoek en onderwijs. Hierbij is het bereiken van maatschappelijk draagvlak belangrijk, evenals kennisdeling en samenwerking met stakeholders.

Het NCad neemt in de samenwerking met andere Nationale Comit es (NC) op Europees niveau een voortrekkerspositie in. Het NCad draagt haar adviezen internationaal uit en zet zich in om ook de Nederlandse strategie voor het versnellen van de transitie naar proefdiervrij onderzoek internationaal uit te dragen.

Taken

- Het NCad brengt gevraagd en ongevraagd advies uit over de aanschaf, fok, huisvesting, verzorging en het gebruik van dieren in dierproeven, de 3V's en de transitie naar proefdiervrij onderzoek. Adviezen worden geadresseerd aan de centrale overheid, de Centrale Commissie Dierproeven (CCD), Instanties voor Dierenwelzijn (IvD), Dierexperimentencommissies (DEC) en instellingsvergunninghouders.
- Het NCad verbetert de kennisoverdracht over dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie en draagt in samenwerking met het IvD-Platform beste praktijken uit in Nederland en (in samenwerking met de Nationale Comit es (NC) van de andere lidstaten) ook internationaal.
- Het NCad verbindt relevante partijen en draagt bij aan goede communicatie tussen en met professionals in het veld van dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie, alsmede naar de samenleving.
- Het NCad bevordert de openheid en transparantie over dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie.
- Het NCad draagt bij aan het stimuleren van proefdiervrije innovatie en stimuleert de ontwikkeling, valorisatie, acceptatie en toepassing van 3V-alternatieven voor dierproeven, zowel nationaal als internationaal. Het NCad werkt samen met andere adviesraden om 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie te verankeren.

Werkwijze gericht op samenwerken en verbinden

In de eerste vier jaar van haar bestaan heeft het NCad meerdere adviezen uitgebracht, voornamelijk op aanvraag van de Minister van LNV. Deze adviezen hebben het werkveld specifieke duiding van 3V-beleid gegeven. Daarbij heeft met name het advies '*Transitie naar proefdiervrij onderzoek, over mogelijkheden voor het uitfaseren van dierproeven en het stimuleren van proefdiervrije innovatie*' ook internationaal de aandacht getrokken.

Het NCad constateert dat het aantal adviesvragen vanuit het ministerie de afgelopen periode geleidelijk is afgenomen. Dat biedt het NCad de kans om meer aandacht te besteden aan afstemming met het veld over fundamentele en praktische aspecten en dilemma's die nu nog in de praktijk van dierexperimenteel onderzoek ervaren worden.

In 2018 is daarom een start gemaakt met het consulteren van de eerste reeks stakeholders, met als doel kennis te nemen van hun adviesbehoefte. De beoogde intensivering van het contact met stakeholders en het verkennen van potentiële kansen in verdere samenwerking wordt door hen op prijs gesteld. Het NCad is er daarnaast van overtuigd dat de ingezette stakeholdersdialoog zal bijdragen aan prioritering, een vergroting van de impact van de activiteiten en de (maatschappelijke) waarde van het NCad. In 2019 zal de stakeholdersdialoog dan ook verder vorm krijgen en de verbinding met stakeholders worden versterkt. Daarbij zal het NCad met name de samenwerking met de IvD's en het IvD-Platform intensiveren. Daarbij zal ook geïnventariseerd worden in hoeverre aanbevelingen uit de reeds uitgebrachte adviezen in de praktijk zijn geïmplementeerd. Op basis hiervan, bepaalt het NCad welke rol past in de verdere implementatie en kennisdeling.

In het vervolg wordt focus op implementatie vanaf het beginstadium meegenomen in nieuwe adviestrajecten, alsmede de focus op samenwerking met stakeholders (ten behoeve van de implementatie). Daarmee streeft het NCad naar het organiseren van een optimale inspanning om adviezen in te brengen in de dagelijkse praktijk van het onderzoek met dieren. Het NCad zal zich daarvoor meer richten op de dynamische uitvoerende praktijk, het opstellen van implementatieplannen en het doorlopend monitoren van de impact van haar adviezen.

Op internationaal niveau zoekt het NCad de samenwerking met andere NC's om specifieke onderwerpen in gezamenlijkheid vorm te geven. Samenwerken en Verbinden vormen de rode draad van onze activiteiten, met de stakeholderconsultatie als voornaamste vehikel.

Onze concrete activiteiten voor 2019 zijn hieronder beschreven vanuit het perspectief van vijf thema's:

1. Advisering voor de bescherming van proefdieren

Het uitbrengen van gevraagd en ongevraagd advies voor de bescherming van proefdieren aan de centrale overheid (minister, beleid en toezicht), de CCD, IvD's, en waar mogelijk DEC's en instellingsvergunninghouders is een belangrijke wettelijke taak van het NCad. De keten waarbinnen dierproefaanvragen worden beoordeeld

In het licht van een zorgvuldige projectbeoordeling van aanvragen voor dierproeven, zal het NCad haar adviesrol richting de CCD en de DEC's met meer nadruk oppakken.

Daarbij richt het NCad zich met name op de implementatie van reeds uitgebrachte adviezen en de wijze waarop zij behulpzaam kan zijn bij de dilemma's in de ethische afweging en beoordeling.

Activiteiten

In 2019 worden adviestrajecten over de volgende onderwerpen gestart, voortgezet en/of afgerond:

- *Handreiking Synthesis of Evidence in Proefdieronderzoek*

In het verlengde van het advies over dit onderwerp dat is uitgebracht in 2016 is in 2018 een handreiking opgesteld voor beginnende en ervaren onderzoekers met daarin concrete handvatten voor een zorgvuldige onderzoekopzet. Tevens kan de handreiking behulpzaam zijn bij de beoordeling van de onderzoekopzet in projectaanvragen. In 2019 wordt deze handreiking uitgebracht.

- In samenwerking met DEC's en CCD versterken van activiteiten gericht op verdere harmonisatie van projectaanvraagbeoordeling. Gestart wordt met het uitwerken van casuïstiek rondom cumulatief ongerief in dierproeven.
 - *Cumulatief ongerief in dierproeven*
De CCD heeft het NCad gevraagd handvatten te ontwikkelen om het cumulatieve ongerief dat proefdieren kunnen ondervinden beter en consistentener vooraf te kunnen inschatten. Het NCad zal een zienswijze opstellen waarin het begrip cumulatief en de factoren die daarop van invloed zijn nader geduid worden. Daarnaast wordt een bundel casus opgesteld, geordend naar type onderzoek, type model, mate van ongerief, etc. Om deze producten te realiseren zal het NCad in nauwe samenwerking met het IvD-Platform deskundigenwerkgroepen instellen
- *Alternatieven voor en gebruik van foetaal kalfserum*
In 2018 is het NCad in samenspraak met de RDA een inventariserend onderzoek gestart naar de winning van foetaal kalfserum bij de slacht en het gebruik van foetaal kalfserum in celkweekonderzoek.
Op basis daarvan wordt een adviesbrief aan de minister opgesteld en andere producten opgeleverd om bewustzijn over welzijns- en wetenschappelijke problematiek rondom het gebruik van foetaal kalfserum te vergroten en validatie en bekendheid van serumvrije media te bevorderen.
- *Verfijningsmogelijkheden voor de genotypering en identificatie van ratten en muizen*
In 2018 is het NCad op verzoek van het ministerie van LNV een inventariserend onderzoek gestart naar de verfijningsmogelijkheden voor genotypering en identificatie. Vervolgens is op nationaal en internationaal uitvraag gedaan naar de verschillende genotypering en identificering methoden. De resultaten van deze nationale- en internationale inventarisatie worden in een advies verwerkt en in de eerste helft van 2019 aangeboden aan de minister.

2. Stimuleren van implementatie

Voor alle uitgebrachte en nieuwe adviezen geldt dat bekendheid en draagvlak voor de adviezen in het betreffende veld doorslaggevend zijn voor de opvolging van het advies. Voorafgaand aan het opstellen van een advies consulteert het NCad daarom het werkveld en initieert discussies met maatschappelijke organisaties. Ethische dilemma's worden bespreekbaar gemaakt en met inbreng van experts uit verschillende disciplines wordt gezocht naar beste praktijken.

Activiteiten

- *Implementatieplan voor nieuwe en uitgebrachte adviezen*
De aanpak van de implementatie van adviezen wordt uitgewerkt in specifieke implementatieplannen die deel uitmaken van een overkoepelende implementatieaanpak. Bij de opzet en uitrol hiervan worden de stakeholders nauw betrokken. Eind 2019 zal het NCad de evaluatie en implementatiestrategie voor de reeds uitgebrachte adviezen gereed hebben.

3. Stimuleren van proefdiervrije innovatie

Het NCad zet zich in om in de brede proefdiervrije innovatie te stimuleren. In dat kader is het NCad verbonden aan netwerkorganisatie Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI), dat opereert onder regie van het ministerie van LNV. TPI is geïnitieerd mede op basis van het NCad advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' (transitieadvies). Het NCad heeft in de opstartfase bijgedragen aan de organisatorische opzet van TPI. Begin 2019 zal het NCad een nieuwe rol innemen en als agenda-lid van het kernteam in TPI verder gaan om daarmee haar onafhankelijke rol goed te kunnen blijven vervullen. Het NCad blijft zich inzetten voor het versnellen van de transitie naar proefdiervrije innovatie en draagt dat zowel in Nederland alsook in Europa uit.

Activiteiten

- *Initiëren van nieuwe streefbeelden*
In overleg met TPI stimuleert, adviseert en begeleidt het NCad de totstandkoming van streefbeelden voor afgebakende onderzoeksdomeinen in het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, toegepast en toepassingsgericht onderzoek en in onderwijs en training. Deze streefbeelden hebben tot doel om de transitiedoelen te duiden voor proefdiervrije innovatie. Het concept van streefbeelden, alsmede de systematiek om deze op te stellen komt voort uit het NCad-advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek'. Het eerste streefbeeld wordt begin 2019 verwacht. In samenspraak met TPI wordt begin 2019 gestart met het entameren van nieuwe streefbeelden. Op basis van een inventarisatie binnen de verschillende onderzoeksdomeinen worden een strategie en een prioritering bepaald voor het opstellen van streefbeelden in de verschillende domeinen. Het onderwijs is reeds als een van de kansrijke domeinen geïdentificeerd en derhalve ligt het voor de hand om met dit domein te starten. Het NCad streeft ernaar eind 2019 3 nieuwe streefbeelden te begeleiden.
- *Monitoring streefbeelden*
Het NCad monitort vanuit haar onafhankelijke rol de ontwikkeling en voortgang van het opstellen van streefbeelden en de opvolging van reeds opgestelde streefbeelden. Dit vanuit het oogpunt om de voortgang erin te houden en waar mogelijk advies en ondersteuning te bieden. De wijze van monitoren wordt afgestemd met TPI. Het NCad zal eind 2019 een rapportage publiceren over de voortgang van de streefbeelden.
- *Identificeren van en verbinden op het gebied van proefdiervrije innovatie*
Het NCad wil zich inzetten om proefdiervrije innovaties te vermeerderen, in Nederland en in EU-verband. Dit vraagt om het verbinden van mensen, ideeën en concepten vanuit verschillende (wetenschappelijk) veld. Hiervoor is een brede aanpak noodzakelijk die verder gaat dan gesprekken georganiseerd in TPI-verband. Zo zal dit thema ook in de gesprekken met stakeholders worden besproken en worden relevante symposia en congressen bezocht waar veelal presentaties over proefdiervrije innovaties worden gegeven. Het verbinden is een organisch en creatief proces en laat zich niet vatten in te plannen activiteiten.

4. Partijen verbinden en kennis delen

Het NCad stimuleert de betrokkenheid van stakeholderpartijen en versterkt de verbinding met partijen binnen en buiten het proefdierdomein, zoals: innovatiewetenschappen, biomedische wetenschappen, bestuurskunde, ICT en sociale wetenschappen. Daarmee beoogt het NCad innovatie rondom dierproeven te stimuleren.

Het verbeteren van de kennisoverdracht over dierproeven, 3V-alternatieven en proefdiervrije innovatie en dan met name in het werkveld zelf, is ook een van de kerntaken van het NCad. Ten aanzien van de IvD's en het IvD-Platform neemt het NCad dan ook de rol van initiator en verbinder om de totstandkoming van Codes of Practice (CoP's) en andere beste praktijken te faciliteren en om de kwaliteit daarvan te borgen. Daarnaast ondersteunt en faciliteert het NCad, in samenwerking met de IvD's en CCD, het IvD-Platform bij het opstellen van CoP's.

Op welke wijze de CoP's worden gebruikt door het werkveld wordt meegenomen in de hierboven genoemde monitoring als onderdeel van implementatieplannen. IvD's spelen een cruciale rol in het verspreiden en het gebruik van CoP's.

IvD's nemen immers een belangrijke positie in ten aanzien van de kwaliteit van onderzoek en optimalisatie van dierenwelzijn. De meeste IvD's van Nederlandse opleidings- en onderzoeksinstituten hebben zich verenigd in het IvD-Platform, een commissie van de Biotechnische Vereniging. Het NCad heeft regelmatig overleg met het bestuur van het IvD-Platform. De samenwerking heeft de afgelopen periode steeds meer vorm gekregen en zal ook in 2019 verder uitgebouwd worden. Het NCad zal in alle activiteiten rond kennisdeling ook stilstaan bij de mogelijke meerwaarde van brede communicatie naar de samenleving.

Activiteiten

- *Samenwerking met het IvD-Platform rondom beste praktijken, in het veld Codes of Practice (CoP) genoemd.*
 - Opstellen van de CoP Zebra's als proefdieren (met NCad als penvoerder). Zebra's worden veel gebruikt, ook door niet in deze diersoort gespecialiseerde proefdieronderzoek laboratoria.
 - Opstellen van de CoP pre- en postoperatieve zorg voor proefdieren (met IvD-platform als penvoerder)
 - Overeenkomst met het IvD-platform voor het opstellen van CoP's
- *Ondersteuning realisatie 'Handreiking Leven Lang Leren in het dierexperimenteel onderzoek', opgesteld door 3R's-Centre ULS en IvD-platform en als tweetalige digitale handreiking uitgegeven door het NCad.*
- *In 2019 één- of tweemaal een "Harry Blom-beraad" organiseren;* een laagdrempelig mini-symposium rond specifieke dilemma's in het dierexperimenteel onderzoek, gericht op kennisdeling van IvD-leden en andere direct betrokkenen. Het eerste beraad wordt in maart 2019 georganiseerd over het onderwerp 'Wat is er mis met solitaire huisvesting van mannelijke ratten en muizen?'
- *Opstellen van implementatieplan voor CoP's, inclusief de door het IvD-Platform opgestelde CoP's.*
- *Bijdragen leveren aan relevante congressen en symposia in Nederland*
- *NCad Lustrumsymposium*

5. Halen en brengen in internationaal verband

De verspreiding van beste praktijken en kennis van en naar NC's van andere Europese lidstaten en binnen- en buitenlandse 3V centra zal worden geïntensiveerd, zowel via de website van het NCad, via het platform van de EC (CIRCABC) als tijdens bijeenkomsten. Het doel is om meer 'beste praktijken' op te halen en deze in samenspraak met het IvD-Platform te verspreiden binnen Nederland.

In de afgelopen periode heeft het NCad (in overleg met EC) het initiatief genomen om samenwerking tot stand te brengen tussen de NC's van Europese lidstaten. Kennisdeling komt op gang. In februari 2019 is Zweden het tweede land dat een bijeenkomst voor NC's organiseert. Afsproken is dat de landen bij toerbeurt, een- á tweemaal per jaar, een dergelijke bijeenkomst organiseren. Onderlinge verschillen in organisatorische inbedding, taakopvatting en geringe capaciteit zijn factoren die internationale samenwerking compliceren.

Activiteiten

- *Actief kennis vanuit Nederlandse werkveld (stakeholders) delen met Europese NC's*
- *Actief kennis vanuit Europese NC's en 3R Centers delen in Nederlands werkveld (stakeholders)*
- *Bijdragen leveren aan relevante congressen en symposia in buitenland, waaronder het 11^e wereldcongres 'Alternatives and animal use in life sciences' dat op 23 t/m 27 augustus 2020 plaats vindt in Maastricht.*
- *Deelname aan Europese NC meetings*

Organisatieontwikkeling en prioriteiten

Op het moment van schrijven van dit jaarplan wordt een nieuw comit lid geworven ter invulling van een ontstane vacature. Aan het einde van 2019 loopt de bestuurstermijn af van vier leden, inclusief dat van de voorzitter. De continuiteit van het comit  heeft de aandacht van de algemeen secretaris en het ministerie van LNV.

Het NCad kan alleen impact hebben wanneer zij werkelijk in verbinding staat met het dierexperimentele werkveld en proefdier vrije innovatie. Het intensiveren van de stakeholdersrelatie vraagt om meer contact en om het bieden van gespreksruimte om nieuwe samenwerkingskansen te bespreken. Gezien de vele stakeholders en de relatief kleine capaciteit bij het ondersteunend bureau van het NCad is dat eufemistisch uitgedrukt een uitdaging. De werkwijze van het NCad wordt hierop afgestemd.